

BPP *(But droma pučle pučiba)*

**BAŠI TRANZICI AKORO
PROCESI KO
TRANSRODESKERE
DŽENE**

1. So si tranrodovost?

O Poli si jekhipe taro telesna thaj genitalna poleskere karakteristike, sar thaj dujtone poleskere karakteristike. O poli hramovela pe taro bijanipe sar biološko ikeribe tari pendžardi anatomija.

O Rodi si sociologikani thaj kulturakiri manifestacija e identiteteske ikerdo tari sasoični ideja haljovibaske baš adava save džanlipaja si te ovel pe murš, džuvli, ja palem ni jekh ja palem jekhipe e dujendar.

E rodeskoro identiteti si manifestacija taro pumaro rodi trujal i andruni emocija premal korkori peste ja palem avere lafenca adava si pumari rodeskiri identifikacija. O rodeskoro identiteti nane dikhutno javere dženenge.

O rodeskoro sikavibe si o čhani koleste o manuša sikavena po rodeskoro identiteti prekal po anav, zamenke, ujravibe, keribe numa thaj avera rodeskere karakteristike.

O rodi šaj, numa thaj na valjani te ovel jekajek e biološko poleja thaj egzistirinela nezavisno taro poli. Keda o poli thaj o rodi ovena jek, tgani kerela pe lafi baši cisrodovost thaj cisrodovo dženeske, a keda o poli thaj o rodi na ovena jek, tgani kerela pe lafi baši transrodovost thaj transrodovo dženeske.

I Transrodovost si sahno termini thaj sikavela o identiteti e transrodovo dženeske kaskoro rodi nane jek leskere poleja hramovdo taro bijaniba, sar okole dženenge kola so vakerena pe rodovo thaj mangena te vakeren pe ko bilo savo čhani pojavar taro hramovkerdo polo taro bijanibe hem lengoro rode.

2. So si o procesi tari tranzicija ko transrodeskere džene?

Tranzicija si procesi kolea o transrodova džene usoglasinena o andrune thaj o avrune rodeskere karakteristike pire rodeskere sikavibaja. I tranzicija pomožinela e tranrodeskere manušenge te sikaven piro rodeskoro identiteti dži ko adava stepeni keda ola ka odlučinen. Adaleja, i tranzicija šaj te ovel prekal o procesi taro medicinsko potvrdibe e rodoske, trujal hakajalo priznaibe e rodeske, socialno tranzicija ja e kombinacijaja taro pobuteder taro štar phirina kola varirinena taro dženo ko dženo, numa na ko sa o tansrodeskere džene odlučinena te len sa o phirina. I tranzicija sar procesi si baro thaj kompleksno, numa subjektivno, soske angleder sa, ačhovela

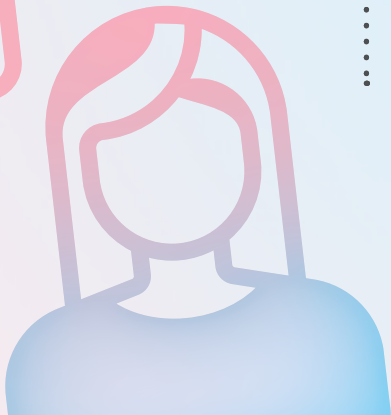
pe ko korkorutne potrebe, adžikeriba
thaj percepcija korkori peske.

2.1 Medicinsko potvrdibe e rodeske

O medicinsko potvrdibe e rodeske si jekhipe ko andrune thaj avrune rodeskere karakteristike ko pumaro rodeskoro identiteti arkaja tari hormonikani terapija thaj hirurško intervencija. Trujal adava, akava trazicijakoro procesi šaj te ikerel psiho-socialno suportu/podrška, hormonsko terapija, hirurška operacije ja kombinacija taro pobuteder medicinska intervencie thaj tretmanija. Trujal akava procesi majbut o transrodeskere džene meninena o telesno karakteristike vakerde pire rodeskere identiteja.

2.2 Hakajalo priznaibe e rodoske

O hakajalo priznaibe e rodoske si procesi ko kova o transrodeskere džene oficijalno meninena pire lična podatokija kola upatinena ki rodovo odrednica ko pire korkorutne/lična dokumentija. Trujal akava procesi šaj te ikerel pobuteder hakajale postapke sar menibe o anav, o prezime, menibe i oznaka taro poli ja o matično genibe ko dokumentija plesutne/lično identifikacijake. Aso akanutne hakoja ki Republika Utarali Makedonia šaj te smeninel pe o anav thaj o prezime, numa soske panda nane hakoja ki ramka taro hakajalo priznaibe, nane šajdipe ki oznaka poli ja matično numero.

3. Socijalno tranzicij

Ekvaš taro phirina kola šaj te len olen ko tranzicijakoro procesi ikerena pe ko procesi ikerdo e trujalipaja koleste tumen dživdinena, kerena buti thaj sikavena tumen. Akala phirina šaj te saikeren ulaviba ki familija, amala, kolegija, koristibe o birimo anav thaj anavkeriba ko čačutno rodo, sar o iraniba taro anav ja/thaj o oznake baš o poli ko dokumentija plesutne/lično identifikacijake trujal o procesi baši hakajalo priznaiba e rodoske.

4. Medicinsko potvrdibe e rodoske

Sakone transrodeskere dzeneske so mangela te počminel o **procesi baši tranzicija medicinsko potvrdibaja e rodoske** valjani leske medicinsko timi (saikerdo taro matično doktori, psihijatari/psihologo, internisti thaj specijalisti sar ginekologo thaj endokrinologo). Akava timi valjani te ovel senzibilno bukjake transrodeskere dženencar, numa te ovel penžardo e šerutne potrebenkar thaj problemencar kola si ko o transrodeskere. Tumen barabar e medicinsko timea vakerena kola si o majšukar phirina baši tranzicija.

4.1 Psiho-terapevtsko nasijati deibe thaj suporti/ poddržka

Psihoterapija si tretmani lafikeribaja maškar o psihoterapevti thaj o mušterije kova si resarinaja te kerel majšukar o hali thaj mentalno sastipe jekhe individuake, te eliminirinel ja kontrolirinel o pharipaskere simptomia, o emocionalna pharipa ja ruheskere halia. O psihoterapevti dela suporteskoro maškar kova mukela tumen te keren lafi phravdeste bašo sebestia kolenge gndinena kaj si tumen potreba taro nasijati ja psihoterapija. Ko vakti tari psihoterapija kerela pe haljovibe baši tumaro andruno hali, emocije, gnde thaj odova so kerena. I psihoterapija pomožinela te sikljon sar te den džovapi e pharipaskere situacije saste metodencar baš ikljovibe ki rig.

O rodljariba/istražovanja sikavena kaj ko pobut manuša kola si kotor taro psihoterapevtsko procesi, avela dži lokhibe ko simptomia thaj si pobare šajdipaja te funkcionirinen ko lengoro sakodive-sipe. O leiba jekajek saikerena pohari sastipaskere problemia, barjardo čalipe tari buti thaj majbaro funkcionalno ovibe ko činavibe/rešibe o relaciakere problemia.

Keren vizita/posetinen psihoterapevti koleste ka oven raati te oven phravde em te vakeren o čačipa soske odolestar zavisinela o sukcesi/uspešnost tari terapija. Keren sar so si o dogovorime plani e psihoterapevtea thaj keren buti ko zadače thaj vežbe maškar o sesije džikobor o terapevti dengja len tumenge.

4.2 Hormonsko terapija

O tretmani e **hormonsko terapijaja** si kotor tari medicisnko tranzicija kolate jek transrodeskoro dženo upotrebinela hormonia resarinaja te kerel popaše po telo e rodeja koleja identifikuinela pe. I hormonsko terapija šaj te khelel džanli rolja ko procesi tari fizičko thaj psihološko tranzicija taro transrodeskere džene. O tretmani hormonsko terapijaja si individualno, athinindor/ko zavisnost taro resarina thaj šajdipa tar individua, i relacija maškar o riziko thaj o leibe, o leibe than tar aver medicinsko halia, sar thaj o socialna thaj ekonomsko uslovia/šartija.

Phirina/čekorija bašo startuibe tretmani hormonsko terapijaja

Sakova transrodeskoro dženo kova mangela te startuinel hormonsko terapijaja valjani te vakerele o phirina thaj šajdipa baši tranzicija barabar e medicinsko timea. Dikhindor odova kaj hormonsko terapijake bašo transrodeskere džuvlja si vaver tari hormonsko terapija e transrodeskere muršenge, vaver si thaj o phirina bašo startuibe o tretmani olaja.

Transrodeskiri džuvli ja trans džuvli

si poimi kole šaj te koristinen džene kolenge ko bijanibe si hramome/pripišimo muršano poli, numa identifikuinena pe sar džuvlja. Nekola lendar pobut mangena te akharen pe džuvlja bizi džipherde haljovkeriba. Majšukar si te

vakeren thaj korkori te alusarinen/birinen kova termini pobut mangena.

Tretmani hormonsko terapijaja ko transrodeskere džuvlja

Baši startuibe hormonsko terapijaja avgo valjani te džan ko matično doktori kova bičhalela tumen ko psihologo/psihijatri baši dijagnoza em gndipe. Akava procesi si individualno thaj si lungo kobor so ka vakerele o korkorutno/lično gndipe taro psihijatri thaj o rezultati-ja taro testija ko psihologo. E lende dijagnozaja, o matično doktori bičhalela tumen ko internisti kova dikhljarela tumen thaj pal odova bičhalela tumen ko endokrinologo. O endokrinologo bičhalela tumen te len tumendar rat, kariotipi thaj te kerjaren o hormonalno statusi. Ki baza taro rezultati-ja o

endokrinologo dela tumen i valjanutni doza thaj e raporteja/izveštajeja džana ko matično doktori te del tumen i terapija. O leibe hormonsko terapija valjani te ovel telo stručno dikhibe thaj te lel pe aso hramome/pripišime način/čhani.

Transrodeskoro murš ja trans murš

si poimi kole šaj te koristinen džene kolenge ko bijanibe si hramome/pripišimo džuvljano poli, numa identifikuinena pe sar džuvlja. Nekola lendar pobut mangena te akharen pe murša bizi džipherde haljovkeriba. Majšukar si te vakeren thaj korkori te alusarinen/birinen kova termini pobut mangena.

Tretmani hormonsko terapijaja ko transrodeskere murša

Baši startuibe hormonsko terapijaja avgo valjani te džan ko matično doktori kova bičhalela tumen ko psihologo/psihijatri baši dijagnoza em gndipe. Akava procesi si individualno thaj si lungo korbora so ka vakerele o korkorutno/lično gndipe taro psihijatri thaj o rezultatija taro testija ko psihologo. E lende dijagnozaja, o matično doktori bičhalela tumen ko internisti kova dikhljarela tumen thaj pal odova bičhalela tumen ko endokrinologo. O endokrinologo bičhalela tumen te len tumendar rat, kariotipi thaj te kerjaren o hormonalno statusi. Ki baza taro rezultatija o endokrinologo dela tumen i valjanutni doza thaj e raporteja/izveštajeja džana ko matično doktori te del tumen i terapija.

5. Suporti/poddrška tari khedin thaj korisna kontaktia

Džikobor si tumen potreba te startuinen nekoleja taro phirina baši tranzicija thaj gndinena kaj sien hazri te startuinen e tranzicijakere procesea, roden nasijati ja džandipa taro paše manuša, kontaktirinen thaj lafikeren avere transrodeskere dženencar ja dženencar taro dizutnikane organizacije kola kerena buti e LGBT khedinaja, roden suporti/poddrška, nasijati deibe, dromarin thaj kontaktia taro profesionalna stručna džene kolen si bukjakoro iskustvo transrodeskere dženencar thaj si senzitivirime bašo problemija thaj potrebe taro transrodeskere džene.

- TransFormA si inicijativa tari khedin
- taro transrodeskere džene savi kerela
- buti ko ikeribe ko čačipe o hakaja taro
- transrodeskere džene thaj lengoro
- barikano sikavibe, kolendar jakejak, šaj
- te roden nasijati thaj bičhalkeribe.

Kontakti transformamk@gmail.com

Brošurakere autorija: Predrag Jovanovski thaj Lila Milič – TransFormA – Inicijativa baš arakhibe thaj anglunikeribe o hakaja taro transrodeskere džene ki Republika Utarali Makedonia

Brošurakoro redaktori: Nenad Micov – Khedipe STAR-STAR Skopje

Translacija: Dzemiliana Abdulova

Akaja publikacia si kerdi taro Khedipe bašo suporti e marginalizirime bukjarnenge STAR-STAR Skopje ki barabarbuti e TransFormA-ja – Inicijativa baš arakhibe thaj anglunikeribe o hakaja taro transrodeskere džene ki Republika Utarali Makedonia thaj ikaldi ko ramke tari regionalnikani programa „Servisengoro ikerdipe bašo klidarutne populacie ki dakšina Evropa thaj Centralno Azia“ savi si kerdi tar Aliansa bašo javno sastipe ko konzorciumi e „100 PROCENTIA DŽIVDIPE“ (Ukrainakiri mreža taro dženen kas si HIV), Asociacia bašo HIV tari Centralno Azia thaj Evroaziakiri koalicia taro klidarutne populacie suportea taro Globalno fondi baši mareba mamuj SIDA, tuberkuloza thaj malaria.

O stavia vakerde ki publikacia si salde odgovornost tar autorija thaj našti te ovel jekajek e stavencar thaj gndipancar taro Globalno fondi baši SIDA, tuberkuloza thaj malaria.

O Globalno fondi baši SIDA, tuberkuloza thaj malaria na lejja than ki koordinacia thaj lejjaribe o direktno materiali thaj šajdutne klidaripa kola ikljona olestar.

AKAJA PUBLIKACIA SI KERDI BAŠI BILOVENGIRI DISTRIBUCIA.

The publication was created by Association for Support of Marginalized Workers STAR-STAR Skopje in collaboration with TransForma – TransForma – Initiative for Protection and Promotion of Transgender People's Rights in the Republic of North Macedonia and published within the framework of the regional project called "Sustainability of Services for Key Populations in Eastern Europe and Central Asia", which is carried out by the Alliance for Public Health, in a consortium with the CO "100 PERCENT LIFE" (All-Ukrainian Network of PLWH), the Central Asian HIV' Association and the Eurasian Key Populations Coalition with the support of the Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis, and Malaria.

Viewpoints presented herein are solely those of its authors and may not coincide with the views or opinions of the Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis, and Malaria.

The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis, and Malaria did not take part in the coordination and approval of both the immediate material and the possible conclusions stemming from it.

THIS PUBLICATION IS FOR FREE DISTRIBUTION ONLY.

ПРВ КОЛЕКТИВ НА СЕКСУАЛНИ РАБОТНИЦИ НА БАЛКАНОТ

TransFormA

SOS_
PROJECT

Alliance
for Public Health

CAAPL
Central Asian Association of PLWH

EURASIAN KEY POPULATIONS COALITION